

топографією” Д. Юма або “ментальною хімією” Дж. Ст. Мілля, дійсно виявляються близькими сучасним когнітивістським схемам.

По-третє, з іншого боку, в когнітивній психології виявляються конструкти, близькі, або прямо запозичені з німецького раціоналізму XVIII століття (Вольф, Тетенс, Кант), зокрема вчення про психологічні (ментальні) здібності. Певним посереднім ланцюгом тут могли виступити деякі німецькі вчення експериментальної психології XIX століття, зокрема Йоганна Мюллера та Германа Гельмгольца, що розвивали своєрідне фізіологічно-природничє тлумачення Кантового априоризму.

Нарешті, по-четверте, особливою увагою когнітивістів – як і багатьох інших напрямків сучасної психології, – користується вчення Вільяма Джеймса. І хоча, як зазначалося на початку, у своїх висхідних варіаціях когнітивна психологія, начебто, відходила від визначальних методологічних позицій Джеймса щодо структури людської свідомості, то її новітні модифікації можуть розглядатися як наближення до відповідних побудов американського психолога щодо біологічного, соціального та духовного “я”.

Список використаних джерел

1. Васильев В. В. Учение о душе в метафизике XVIII века: Учебное пособие / В. Васильев. – Барнаул: Изд-во АГУ, 2000. – 132 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philos.msu.ru/community/staff/vasiliev/>
2. Горизонты когнитивной психологии: Хрестоматия / Сост. В. Ф. Спиридонов, М. В. Фаликман. – М.: Языки славянских культур; РГГУ, 2012. – 320 с.
3. Когнитивная психология: История и современность. Хрестоматия / [под ред. М. Фаликман, В. Спиридонова]. – М.: Ломоносовъ, 2011. – 384 с.
4. Смит Н. Современные системы психологии / пер. с англ. под общ. ред. А. А. Алексеева / Ноэль Смит. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2003. – 384 с.
5. Солсо Р. Когнитивная психология / [6-е изд.; пер. с англ.] / Роберт Солсо. – СПб.: Питер, 2011. – 589 с.
6. Фаликман М. В. Когнитивная наука в XXI веке: организм, социум, культура / Мария Фаликман // Психологический журнал Международного университета природы, общества и человека “Дубна”. – 2012. – №3. – С.31–37. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psyanima.ru/journal/2012/3/2012n3a2/2012n3a2.1.pdf>
7. James W. The Principles of Psychology. Vol.1–2 / William James. – New York: Dover, 1950. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://psychclassics.yorku.ca/James/Principles/index.htm>

References

1. Vasil'ev V.V. Uchenie o dushe v metafizike XVIII veka: Uchebnoe posobie / V. Vasil'ev. – Barnaul: Izd-vo AGU, 2000. – 132 s. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.philos.msu.ru/community/staff/vasiliev/>
2. Gorizonty kognitivnoj psihologii: Hrestomatija / Sost. V.F. Spiridonov, M.V. Falikman. – M.: Jazyki slavjanskih kul'tur; RGGU, 2012. – 320 s.
3. Kognitivnaja psihologija: Istorija i sovremennost'. Hrestomatija / [pod red. M.Falikman, V.Spiridonova]. – M.: Lomonosov#, 2011. – 384 s.
4. Smit N. Sovremennye sistemy psihologii / per. s angl. pod obshh. red. A.A. Alekseeva / Nojel' Smit. – SPB.: Prajm-Evroznak, 2003. – 384 s.
5. Solso R. Kognitivnaja psihologija / [6-e izd.; per. s angl.] / Robert Solso. – SPb.: Piter, 2011. – 589 s.
6. Falikman M.V. Kognitivnaja nauka v XXI veke: organizm, socium, kul'tura / Marija Falikman // Psihologicheskij zhurnal Mezhdunarodnogo universiteta prirody, obshhestva i cheloveka “Dubna”. – 2012. – №3. – S.31–37. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.psyanima.ru/journal/2012/3/2012n3a2/2012n3a2.1.pdf>
7. James W. The Principles of Psychology. Vol.1–2 / William

James. – New York: Dover, 1950. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://psychclassics.yorku.ca/James/Principles/index.htm>

Goian I. N., Ph.D., Dean of the Faculty of Philosophy, Carpathian National University Basil Stefanik (Ukraine, Ivano-Frankivsk), dekanat_filosof@pu.if.ua

Historico-philosophical measurement of cognitive psychology

In article the historico-philosophical context of modern cognitive psychology, that is its communication with philosophical and psychological traditions of the past, and also its relation to philosophical methodology as that reveals.

Keywords: cognitive psychology, cognitivism, mental processes and structures, philosophical psychology, psychologism.

Гоян І. Н. доктор філософських наук, декан філософського факультета, Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ), dekanat_filosof@pu.if.ua

Историко-философскоизмерение когнитивной психологии

Раскрывается историко-философский контекст современной когнитивной психологии, то есть её связь с философско-психологическими традициями прошлого, а также её отношение к философской методологии как таковой.

Ключевые слова: когнитивная психология, когнитивизм, ментальные процессы и структуры, философская психология, психологизм.

* * *

УДК 101.8+161

Івашенко І. А.

аспірант кафедри філософії, Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут” (Україна, Київ), ivaschenko-ihor@yandex.ru

МИРА ЯК КАТЕГОРІЯ КЛАСИЧНОЇ АНТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Досліджено статус та роль категорії “міра” в контексті головних філософських вчень античної філософії. Автором здійснено історичну інтерпретацію еволюції проблематики античної філософії з позицій становлення її категоріального апарату.

Розглядаються найбільш показові філософські школи та їх підходи до визначення категорії “міра” – досократиків, софістів та представники класичної античної філософії – Платона та Аристотеля. Зроблено висновок, що антична філософія сформулювала основні проблеми філософії та методологічні підходи, які знайшли своє відображення в усіх наступних філософських системах, і, передусім, в німецькій класичній філософії.

Ключові слова: міра, категорія, антична філософія, софісти, Платон, Аристотель.

В структурі філософського знання питання про пізнавальну роль категорій належить до числа ключових. У зв'язку із сучасними тенденціями вирішення кардинальних проблем філософської науки, насамперед, шляхом герменевтичного розкриття скритих “смишлів” і “значень” феноменів людського існування, заслуговує дослідницької уваги питання щодо значення класичних філософських категорій у становленні сучасної наукової думки.

Фундаментальні праці з історії філософії, в тому числі “Лекції з історії філософії” Г. В. Ф. Гегеля та “Історія західної філософії” Б. Рассела, лише визначали загальні риси філософських систем та не могли з об'єктивних причин вдаватися в деталі генези. Як відмічає Б. Рассел, досліджуючи погляди мислителів, необхідно прагнути до такого компромісу, щоб деталі представляли цінність виключно ілюстративного та оживляючого наукову працю характеру. Зважаючи на це, окреме дослідження генези категорії “міри” з точки зору історії філософії та логіки, є необхідним моментом для її застосування при дослідженні сучасних суспільних феноменів, “переломлення” категорії “міри” крізь призму суспільних відносин.

Варто відмітити, що саме по собі звернення до спадщини грецької класики завжди таїть в собі корисні уроки для сьогодення. Значною мірою це стосується саме філософської спадщини Еллади – основи класичної традиції західної цивілізації.

Мета дослідження полягає у виявленні генези та етапів еволюції змісту категорії “міра” в античній філософії. Здійснення даної мети уявляється у вирішенні наступного роду завдань: провести аналіз статусу та ролі поняття “міра” в контексті головних філософських вчень античної філософії; зробити спробу вибудувати історичну інтерпретацію еволюції проблематики античної філософії з позицій становлення її категоріального апарату.

Категорії філософії “назрівали” в історії людства поступово і часто навіть ледь помітно. Процес виявлення пізнавальних форм, яким суспільство змушує підкорятися індивіда, визначення загальних зв’язків навколишнього світу і фіксування їх у загальних поняттях часто відбувається незалежно від того, чи усвідомлюють люди “механізм” цього процесу, чи ні [3, с. 208].

Тим не менше, кожна історична епоха намагалася виробити власну систему категорій, зряче заперечуючи своїх попередників, або наповнити категорії змістом адекватним до наявних історичних обставин.

Формування “ясних” понять, як називає категорії Декарт, часто не має нічого спільного з традиційною формально-логічною “ясністю” та походженням за канонами елементарного способу мислення. Швидше навпаки, категорії філософії як логічні норми, що регулюють пізнавальну діяльність індивіда, кристалізуються в формах фольклору, моральних, етичних і правових нормах – в системі суспільних відносин, в “Державі” Платона. Тому кожна філософська категорія виявляється в незліченній кількості специфічних відтінків, які є визначальними не лише для окремих десятиліть або століть, але й для цілих епох.

Поняття “міра” не є виключенням із цього правила і виникає ще на “порозі” епохи античної філософії. Перші згадки античного поняття “міри” пов’язують із іменами “семи мудреців” – Фалеса, Солона, Періандра, Клеобула, Хілона, Біанта і Піттака. Вони прославляються мудрістю своїх виразів, але їх праці найчастіше не являють собою власне філософію, а постають загальними розмірковуваннями, виразами суспільноприйнятих зобов’язань та збірками максим. Міра, яка розуміється як уміреність у вчинках та словах, – є одним із центральних понять їх філософування. Нагадаємо, Клеобул: “Міра краща за все”; Солон: “Нічого понад міру”; Піттак: “Знай міру”; Фалес: “Дотримуйся міри” [8, с. 92–92].

В цілому їх розуміння міри є відображенням міфологічно-релігійного відношення людини до навколишнього світу, відлунням “поетичної” епохи, як називає її Гегель. Логіка Гегеля тут цілком зрозуміла, адже саме поети Гомер та Гесіод, згідно Геродота, “дали грекам їх богів” [4], систематизують і виражають міфологічно-релігійну “правду” життя, яку кожен освічений грек знав напам’ять. Закономірно, що “міри в словах дотримуєшся – і кожному будеш

приємним” Гесіодацілком співзвучне із висловами “семи мудреців”.

“Благородна простота та величний спокій” цих істин, як і доля античних богів, порушується самими греками, які виявляють більш глибоку і тверду душу, ніж їх божества. Грек епохи Фалеса поставлений перед необхідністю радикальної переоцінки всіх колишніх норм життя та їх основ [5, с. 56]. Якщо в Новий час “теоретичний спокій грецьких богів” незворушно, як того і вимагає Вінкельман, був змінений дослідженнями архаїчної Греції, зник в “нічній” стороні античних містерій (Франц фон Баадер) та боротьби чоловічих божеств проти стародавнього материнського права (Бахофен), то в античності, навпаки, натурфілософське очищення космосу від богів ознаменує “світанок” епохи теоретичного “неспокою” та усвідомлення діалектичної “текучості” життя.

Виникнення філософії є одночасно виразом “поетичним” богам античності. Ксенофан зауважує, що:

*Всё Гесиод и Гомер великим богам приписали,
Всё, что люди позором клеймят и бесчестьем считают:
Обоюдный обман, воровство и прелюбодеянье* [6].

Хоча за Гегелем, у стародавніх авторів єдиним – можна додати, субстанціональним, – визначенням богів є їх заздрість, яка змушує останніх принижувати і применшувати велике, не дозволяє їм переносити достойного і високого. Навіть богиня Немезида, яка в античній філософії була символом міри та шанувалася як богиня справедливості, рівності і закону, згідно поетів, лише “карає тих, хто піднімається вище звичайного рівня, і знову всіх урівнює”.

Міфологічно-релігійне уявлення про Немезиду характеризує теоретичну незрілість, односторонність “поетичної” епохи, оскільки “кара є, згідно такого розуміння, лише приниження того, хто переступає міру; але цю міру ще не уявляють собі як щось моральне, і в покаранні, отже, ще не бачать моральності, що знаходиться в боротьбі з аморальністю”.

Важливою є та обставина, що багато інших філософів, в тому числі Анаксагор та Сократ, звинувачуються саме в зневазі до богів. Своїми природними поясненнями того, що раніше видається чудесними передбаченнями оракулів, вони переходять ту границю, яка, по-перше, символізує в філософії усвідомлення думкою самої себе, по-друге, вказує на факт закономірного перевороту у античному суспільстві, який уже відбувається.

Античні суди над філософами – це не протистояння філософів і суспільства, це протистояння міфологічного та протонаукового розуміння світу. Для “демоса” філософський атеїзм стає загрозою лише тому, що сам народ ще виконує роль “міфологічного божества”, сам є Немезидою, і “від своїх повелителів, яким він дозволив перевагу, афінський народ у своїй свободі вимагає актив, які дають відчувати цим повелителям їх приниження перед народом, відновлюючи, таким чином, рівновагу, а ці великі люди, зі свого боку, проявляють перед ним почуття своєї залежності, покірності і безсилля”. Варто лише пригадати у якому скрутному положенню опинився Перікл, видатний правитель “золотого століття Афін”, захищаючи “атеїзм” Анаксагора перед народом, щоб зрозуміти основу і силу міфологічного самопочуття античності.

Подальший розклад античного суспільства, його атомізація і “антропологізація”, створюють основи для розвитку філософії, появи різноманітних філософських шкіл та зникнення міфології.

При таких умовах, цілком закономірною є поява ідеї, що “людина є міра всіх речей, тих, які існують, що вони існують, а тих, які не існують, що вони не існують”, яку формулює софіст Протагор. Незважаючи на гуманістичну направленість цього положення, варто зазначити, що в собі воно таїть характерну двозначність. З однієї сторони, встановлювати міру може кожна людина зі сторони своєї особливості, відмінності, випадковості – суб’єктивний ідеалізм. З іншої сторони, мається на увазі діяльність людини “зі сторони своєї розумної природи і всезагальної субстанціональності”. Це є головний докір, який ставився софістам, які признають, що людина зі сторони своїх випадкових цілей є тією людиною, що визначає міру всьому. Гегель відмічає, що софісти не бачать різниці між інтересом суб’єкту з боку його особливості і його ж інтересом з боку його субстанціональної розумності.

В решті–решт, справа полягає в тому, що “суб’єктивна свобода діяла як щось таке, що призводило до загибелі Греції” [4].

Як відомо, суб’єктивний ідеалізм є лише перехідною формою до ідеалізму об’єктивного. Тому у об’єктивного ідеаліста Платона ідея софістів про людину як “міру всіх речей” отримує строгішу визначеність, яку точно формулює Гегель, що “людина як мисляча є міра всіх речей”. Таким чином, мислення Платоном визначається як та здатність, яка дозволяє бачити речі безпосередньо через призму всезагальності (в теоретичній площині).

На думку Платона, спроби вирішити проблему “міри”, “блага”, “всезагального” шляхом індукції, аналізу фактів емпіричного буття стародавнього грека в кінцевому результаті не наближає нас до істини. Так як, ні “всезагальне”, ні “міра”, ні “благо” не існують як самостійні явища в емпіричному світі. Тут необхідний зовсім інший підхід. Будь який одиничний факт, вчинок, явище чи думку необхідно співвідносити із всезагальним порядком речей (який містифіковано виражено Платоном в існуванні “світу ідей”), здійснювати мислячий розгляд речей, “промислювати” предмет пізнання. Послідовно проводячи цю думку Платона, відмітимо, що таким чином, індивід має справу безпосередньо не з “речами” як такими, в їх чистій об’єктивності, а з речами в їх суспільно–історичному значенні [5]. Іншими словами, між індивідом з одного боку, і “світом речей” – з іншого, існує така опосередковуюча ланка, як суспільство з його розвиненою культурою (“світ ідей”). Нагадаємо, що засадничим принципом античності є розуміння людини як члена суспільного організму (“поліса”, єдиного античного світу “ідей–речей”), як в її практичних діях, так і в теоретичних пошуках.

Таким чином, вершиною античної культури визначається теоретичне мислення, яке проголошується суттєвим моментом для всього істинного. Необхідність поєднання двох протилежностей – “світу ідей” і “світу речей”, яке у Платона сформульоване так, що людина лише “згадує” те, що він сприймає по ззовні, змушує

Платона розглядати положення, що істина є тотожність протилежностей.

Гегель відмічає, що справжня велич філософії Платона полягає саме в умінні поєднання різних думок, пошуку єдності протилежностей. При чому, отримати владу над протилежностями, витримати їх “напруженість” можливо лише в сфері теоретичної діяльності людини. Не даремно, античні греки часто для характеристики людини (як мислячої істоти) замість терміна “індивідуальність” (одичність) використовують вираз “суміш”, “співпричетність” (“со–причастність”), як єдності “роздвоєного”.

В цьому контексті особливе значення відіграє “міра”, яка в філософській системі Платона служить для формування істинних визначень розуму (обмеження безкінечної матерії, бо кожне визначення є обмеження). При цьому за Платоном “нерозрізнене є неживе”, “безкінечне є безформним”, “необмежене є абстрактним”.

Єдність необмеженого (невизначеного як світу чуттєвого пізнання за Платоном) і “обмеженого, міри, пропорції, до яких належить також і мудрість” породжує “щось третє”, змішане з них обох [4]. Таким чином, мудрість же, як границя і міра, є справжня причина, з якої виникає щось нове, те, що не знає собі рівних.

Аристотель “знімає” містифіковану форму теоретичних висновків Платона і направляє свої сили на пошук об’єктивних визначень категорій саме там, де категорії в дійсності й виникають, – в сукупному процесі руху теоретичного пізнання, а не в плані пізнання речей “індивідуальністю”.

Аристотель встановив, що все суще можна віднести до десяти категорій: сутність, кількість, якість, відношення, місце (простір), час, стан, володіння, дія, страждання [1, с. 353]. Саме за допомогою цих категорій людина може прослідковувати та розкривати сутність речей, відокремлювати їх сутність від всього ілюзорного та випадкового. Виділення системи категорій як основних розрядів (родів) буття дозволило Аристотелю закласти як основи наукового світосприйняття–світорозуміння (7 перших категорій), так і принципів світоприсвоєння–світоосвоєння, в тому числі суспільство– та державотворення (3 останні категорії). Таким чином, зміст категорій Аристотеля полягає не у словесному вираженні, опису речей або явищ, а у застосуванні цих всезагальних форм (категорій) в якості міри істинності, в якості міри відповідності розумному при розгляді як природних, так і соціальних феноменів.

Особливу “підсистему” з ясно визначеним логічним порядком в системі категорій Аристотеля утворюють такі категорії як “кількість”, “якість” та “відношення”. Так, за Аристотелем, “кількість” передує “якості”, тому що являє собою необхідну умову “якості”: в предметі і якість його форми, і якість кольору, і інші якісні визначеності припускають існування кількісної характеристики. В свою чергу, категорії “кількості” і “якості” передують категорії “відношення”, оскільки всяке відношення передбачає, що певна кількість (або якість) одних предметів, порівнюється із кількістю (або якістю) інших [1, с. 358]. В цілому, категорія

“відношення” як синтез “якості” і “кількості” є нічим іншим, як прообразом категорії “міра”.

Як не пригадати високу оцінку К. Маркса щодо спроби Аристотеля аналізувати форму вартості разом з різними формами мислення, суспільними формами і природними формами, знайти “єдину міру” вираження вартості одного товару в якому–небудь іншому товарі (“5 лож = 1 дому”). “Геній Аристотеля виявляється саме в тому, що у виразі вартості товарів він відкриває відношення рівності. Лише історичні межі суспільства, в якому він жив, завадили йому розкрити, в чому ж полягає “в дійсності” це відношення рівності” [7, с. 69].

Парадоксально, але всі теоретичні пошуки Платона–Аристотеля були направлені виключно на збереження “історичних меж суспільства, в якому вони жили”, на збереження того всезагального “порядку речей”, який вони вважали “божественним”, вважали мірою і критерієм істинності людського розуму.

Недаремно, головним методологічним принципом античної класики є розгляд усіх речей з точки зору “блага”, тобто ідеалістичного вираження необхідності збереження “цілого”, всієї даної (нааявної) системи відносин людей і речей. Проте справжня боротьба з “рушійними силами”, які рухають античне суспільство з середини, відбувалася не в “світі ідей”, а в реальному житті, в “світі людей, ідей та речей”.

Незважаючи на теоретичну витонченість і стрункість, будівля античної державності продовжує стрімко йти до свого кінця. За такого положення справ непоміченою, наче спалах, залишається ідея Геракліта про “космос, який завжди був, є і буде вічно живим вогнем, що мірами загоряється і мірами згасає” [4].

Антична міра як задана границя, яка захищається усіма можливими засобами, як межа, яку неможливо перетнути, як “божественний ідеал” і істина, нічого не може протиставити руху людського життя, який є безперестанно ними творимим. Так, “вогонь, який мірами загорається та мірами згасає змінився антоновим вогнем” [2, с. 290], а система Аристотеля в подальшому розпалася так же, як і імперія О. Македонського.

Розвиток філософії після Аристотеля відбувався в історичних умовах розвалу і розкладання античного рабовласницького ладу і його державності, що не могло не відобразитися на самій філософії. Изрозпадом держава О. Македонського, приреченою стала будь–яка філософія, яка розглядає речі і явища та речі в їх односторонності, незмінності та вічності.

Як відомо, антична філософія лише намітила всі основні напрямки та перспективи розвитку філософії. Становлення філософії в майбутньому із необхідністю передбачало перехід до іншого розуміння категорій та методу пізнання у філософії – до уміння поєднувати “протилежності”, а не розділяти їх. І лише німецька класична філософія змогла зробити це “уміння” своїм основоположним принципом.

Список використаних джерел

1. Асмус В. Ф. Античная философия / В. Ф. Асмус. – М.: Высшая школа, 1976. – 544 с.
2. Босенко А. В. Случайная свобода искусства / А. В. Босенко. – К.: Химджект, 2009 – 583 с.
3. Босенко В. А. Всеобщая теория развития / В. А. Босенко. – К., 2001. – 470 с.
4. Гегель Г. В. Ф. Лекции по философии истории [Электронный ресурс] / Г. В. Ф. Гегель. – Режим

доступу: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000388/index.shtml>

5. Ильенков Э. В. Философия и культура / Э. В. Ильенков. – М.: Политиздат, 1991. – 464 с.
6. Лосев А. Ф. Гомер [Электронный ресурс] / А. Ф. Лосев. – Режим доступу: <http://annales.info/greece/losev/homer01.htm>
7. Маркс К. и Энгельс Ф. Сочинения / К. Маркс и Ф. Энгельс. – 2 изд. – М.: Политиздат, 1960. – Т. 23. – 920 с.
8. Фрагменты ранних греческих философов. Часть 1. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики / Пер А. В. Лебедев. – М.: Наука, 1989. – 576 с.

References

1. Asmus V.F. Antichnaya filosofiya / V.F. Asmus. – M.: Vysshaya shkola, 1976. – 544 s.
2. Bosenko A.V. Sluchaynaya svoboda iskusstva / A.V. Bosenko. – K.: Khimdzhekt, 2009 – 583 s.
3. Bosenko V.A. Vseobshchaya teoriya razvitiya / V.A. Bosenko. – K., 2001. – 470 s.
4. Gegel G.W.F. Lektsii po filosofii istorii [Elektronnyy resurs] / G.W.F. Gegel. – Rezhim dostupu: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000388/index.shtml>
5. Ilyenkov E.V. Filosofiya i kultura / E.V. Ilyenkov. – M.: Politizdat, 1991. – 464 s.
6. Losev A.F. Gomer [Elektronnyy resurs] / A.F. Losev. – Rezhim dostupu: <http://annales.info/greece/losev/homer01.htm>
7. Marx K. i Engels F. Sochineniya / K. Marx i F. Engels. – 2 izd. – M.: Politizdat, 1960. – T. 23. – 920 s.
8. Fragmenty rannikh grecheskikh filosofov. Chast 1. Ot epicheskikh teokosmogoniy do vozniknoveniya atomistiki / Per A.V. Lebedev. – M.: Nauka, 1989. – 576 s.

Ivashchenko I. A., graduate student of Philosophy, National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute” (Ukraine, Kiev), ivashchenko-ihor@yandex.ru

Measure as the category of ancient philosophy

The article is devoted to the analysis of the status and role of the category of “measure” in the context of the major philosophies of ancient philosophy. The author conducted a historical interpretation of the evolution of ancient philosophy problems from the standpoint of the formation of categorical apparatus.

It is considered the most exemplary philosophical schools and their approaches to the definition of the “measure” – the pre-Socratics, Sophists, and representatives of classical ancient philosophy – Plato and Aristotle. Made a conclusion that the ancient philosophy formed the basic problems of philosophy and methodological approaches, which were reflected in all future philosophical systems, and, first of all, in the German classical philosophy.

Keywords: measure, category, ancient philosophy, the Sophists, Plato, Aristotle.

Иващенко И. А., аспирант кафедры философии, Национальный технический университет Украины “Киевский политехнический институт” (Украина, Киев), ivashchenko-ihor@yandex.ru

Мера как категория классической античной философии

Исследовано статус и роль категории “мера” в контексте главных философских учений античной философии. Автором осуществлено историческую интерпретацию эволюции проблематики античной философии с позиций становления ее категориального аппарата.

Рассматриваются наиболее показательные философские школы и их подходы к определению категории “мера” – досократиков, софистов и представителей классической античной философии – Платона и Аристотеля. Сделан вывод, что античная философия сформировала основные проблемы философии и методологические подходы, которые нашли свое отражение во всех последующих философских системах, и, прежде всего, в немецкой классической философии.

Ключевые слова: мера, категория, античная философия, софисты, Платон, Аристотель.

* * *